

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Кон'юнктурні опитування: український та світовий досвід

Вознюк Ольга,
начальник відділу кон'юнктурних опитувань

Департаменту статистики та звітності

Національний банк України
Київ, 23 червня 2017 року

Необхідність проведення опитувань у сучасному світі	3
Світовий досвід проведення опитувань	6
Трансформація системи опитувань в НБУ	9
Плани на майбутнє	18

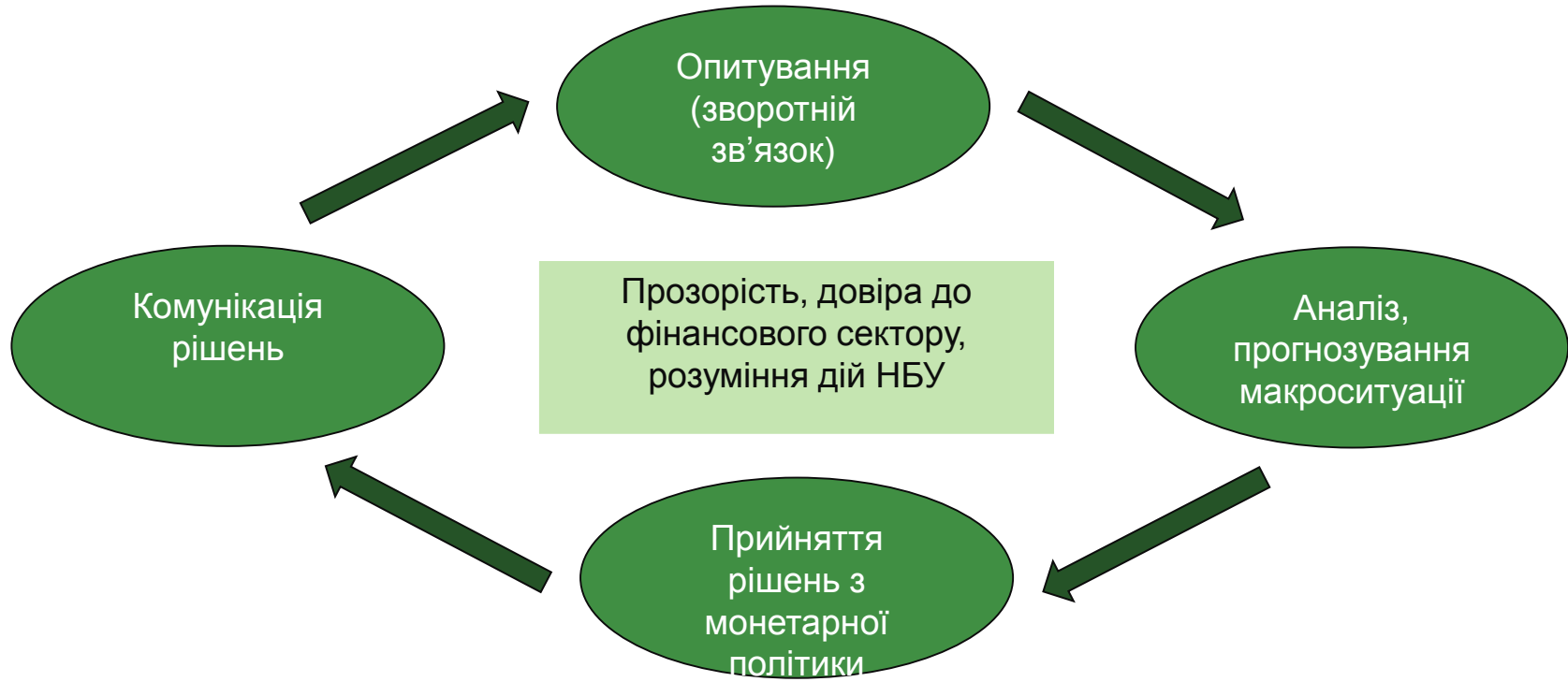
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

***Необхідність проведення
опитувань у сучасному світі***

Опитування – важливий інструмент у практиці центральних банків

✓ Потреба в довірі та відкритості спонукає центральні банки проводити різноманітні опитування

✓ **Досліджуються:**

- ✓ ділові й інфляційні очікування,
- ✓ стандарти банківського кредитування,
- ✓ тенденції розвитку прямих іноземних інвестицій,
- ✓ тенденції ринку нерухомості,
- ✓ системні ризики тощо

✓ **Що отримуємо** від опитувань:

- ✓ картину економіки в цілому або окремого сектору
- ✓ інформацію, що охоплює аспекти економічної діяльності, відсутні в офіційній статистиці
- ✓ інформацію, що надходить раніше офіційної статистики та може використовуватись як випереджаюча оцінка економічних тенденцій

✓ **Що не отримуємо?**

Точні цифри

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Світовий досвід проведення опитувань

Метод опитування залежить від розміру вибірки

«face-to-face»

(Канада, Туреччина, Австралія, Нова Зеландія, ряд азійських країн):

під час опитування відбувається обговорення з респондентом останніх тенденцій в економіці та монетарній політиці

роз'яснення позиції ЦБ

обговорення питань, важливих для конкретного підприємства

«віддалене опитування»

(ЄЦБ, Франція, США, Чилі, Швеція, Румунія, Бельгія, Польща та ін.):

пошта, e-mail, веб-сайт, телефон

періодичні зустрічі з респондентами за результатами опитування для роз'яснень, уточнень і зворотного зв'язку між банком і підприємствами

Світовий досвід у проведенні опитувань підприємств збагачується новими підходами

Все частіше ЦБ проводять опитування бізнесу з метою більш детальної оцінки поведінки підприємств на мікрорівні та її впливу на макроекономічне середовище. *Це дозволяє*

- *посилити достовірність прогнозів, що розробляє ЦБ*
- *поглибити розуміння ЦБ щодо окремих галузевих та регіональних відмінностей у розвитку підприємств*
- *оперативно дослідити вплив неочікуваних шоків.*

В останні роки спостерігається переорієнтація підходів до проведення опитувань ЦБ. Змінюється формат звіту за результатами опитування. Поглиблюється співпраця не лише з представниками бізнесу, а й зі ЗМІ.

- *Наприклад: Банк Канади з 2015 року презентує результати опитування журналістам за годину до публікації звіту, надаються детальні роз'яснення. Крім цього, використовуються соцмережі. Як наслідок, уже в 2016 році статті про результати опитування не містили фактичних помилок.*

Переважає більшість ЦБ, які проводять опитування, підтримує активний двосторонній зв'язок із представниками бізнесу

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Трансформація системи опитувань в НБУ

Опитування підприємств щодо очікувань їх ділової активності – успішний проект, реалізований при співпраці НБУ з канадською агенцією CIDA

- ✓ Опитування – інструмент збору інформації про стан та перспективи розвитку країни
- ✓ Мета опитування:
 - ✓ моніторинг поточної та майбутньої економічної активності
 - ✓ з'ясування поглядів керівників підприємств на економічну ситуацію у країні, інфляційний розвиток тощо
 - ✓ отримання інформації, не охопленої офіційною статистикою
- ✓ Методологія розроблялася з урахуванням досвіду Банку Канади та ЄЦБ
- ✓ Опитування підприємств є додатковим джерелом оперативної інформації для керівництва НБУ при прийнятті рішень із монетарної політики
- ✓ Результати опитувань використовуються для аналізу та прогнозування економічного розвитку України в цілому та за регіонами
- ✓ Опитування – додатковий **комунікативний інструмент** НБУ

НБУ розпочав проведення опитувань підприємств щодо їх ділових очікувань у рамках переходу до інфляційного таргетування у 2006 році

Опитування, що проводить НБУ відповідають найкращим світовим стандартам

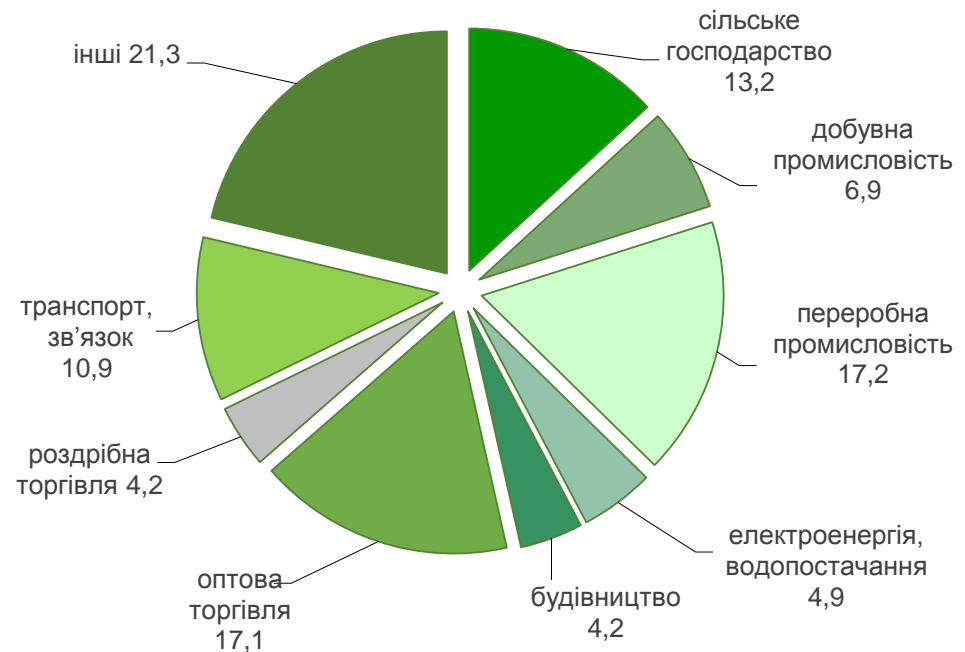
- ✓ Опитування НБУ щодо ділових очікувань підприємств – вибіркове спостереження за сукупністю підприємств нефінансового сектору основних видів економічної діяльності, розташованих на території всіх регіонів України
- ✓ Вибірка формується за квотним принципом пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у ВДВ України
- ✓ Респондентом на підприємстві є керівник або особа, відповідальна за економічний аналіз та планування
- ✓ Участь керівників підприємств у опитуваннях відбувається на добровільних засадах
- ✓ Залучення підприємств до участі в опитуваннях здійснюється через прямий діалог фахівців НБУ і керівників підприємств або шляхом надсилання офіційних листів (або електронних листів) від НБУ
- ✓ Опитування здійснюється з використанням анкети
- ✓ **Інформація стосовно окремого підприємства, отримана в результаті опитування, є конфіденційною, використовується виключно в системі НБУ.**
- ✓ **АНАЛІЗ ЩОДО ОКРЕМОГО ПІДПРИЄМСТВА НЕ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ**

Наразі вибірка для опитування становить близько 700 підприємств, які представляють 22 регіони України за всіма основними видами економічної діяльності

Кількість підприємств регіонів України, які приймали участь в опитуванні II кварталу 2017 року

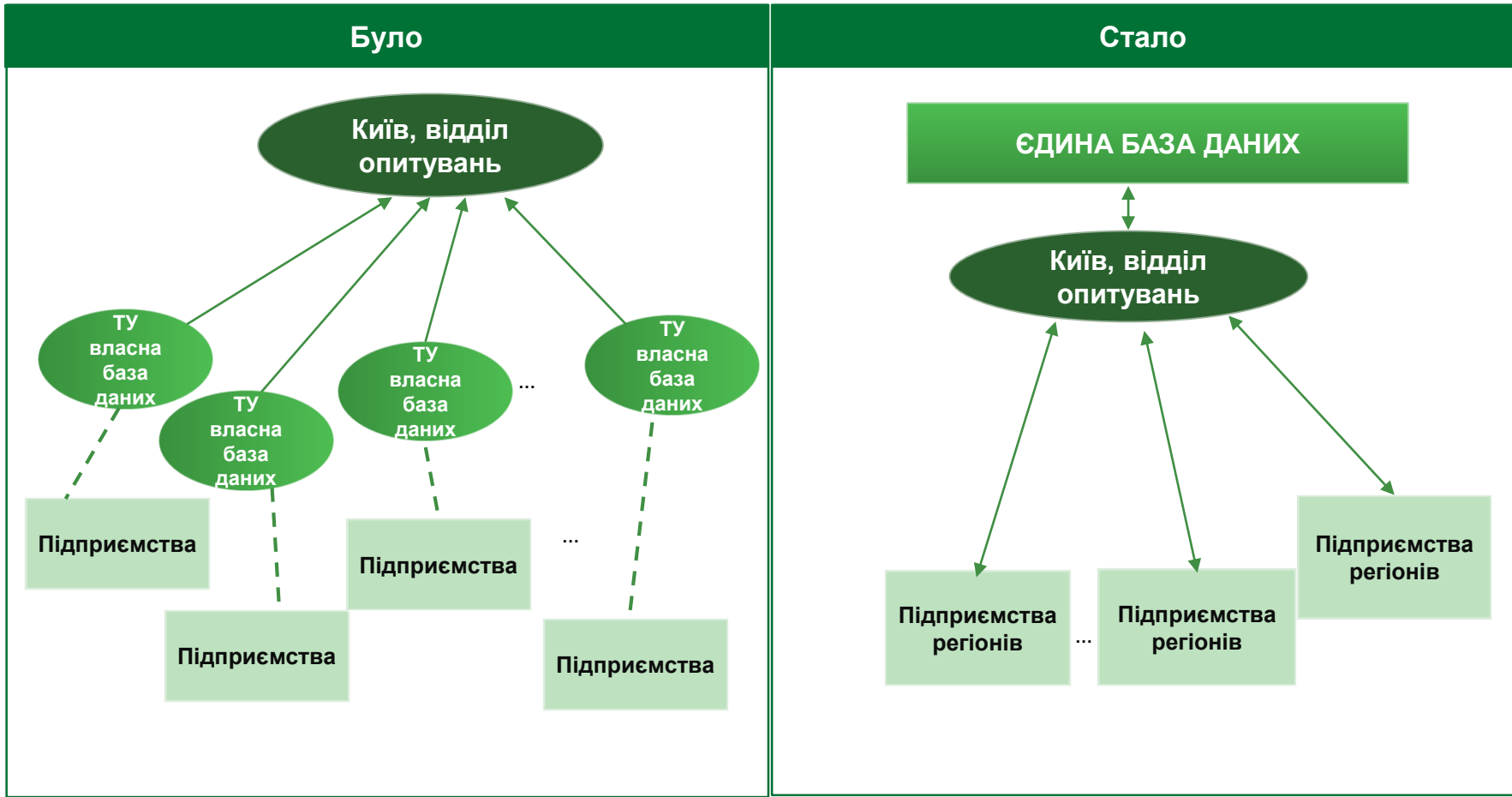

Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Збережено репрезентативність за основними видами та напрямками діяльності, розмірами підприємств за кількістю працівників

У зв'язку з трансформацією НБУ та реформуванням територіальних управлінь було змінено методологію опитування підприємств

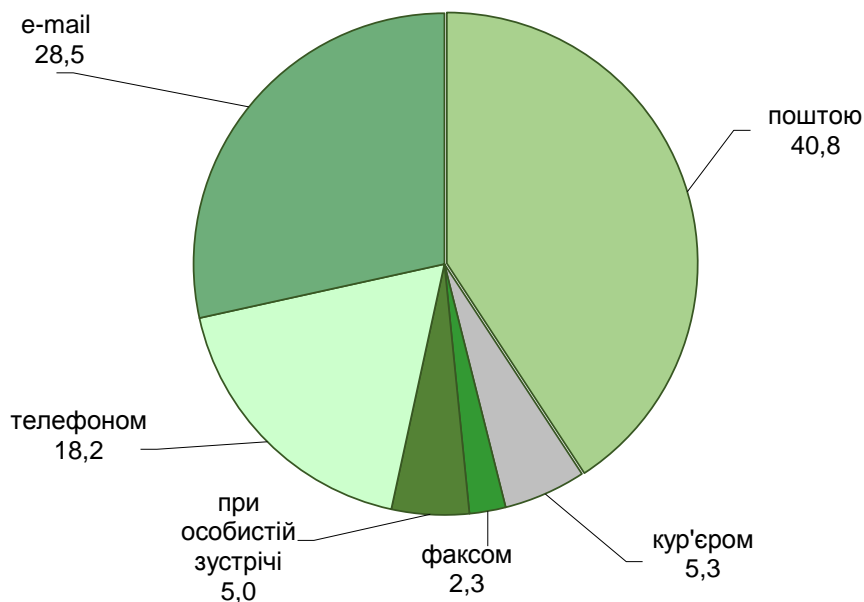

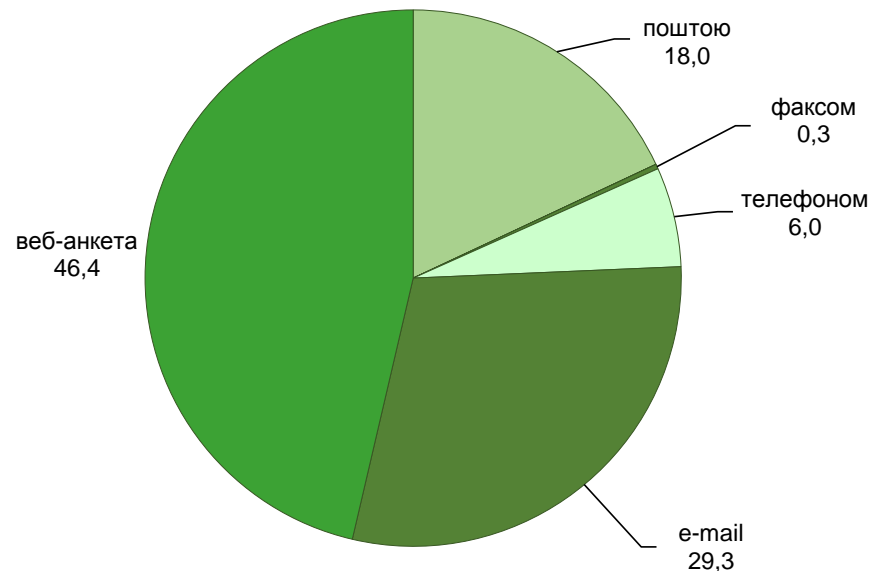
Процес опитування підприємств суттєво поліпшився в напрямку технологічності та зручності

Способи отримання інформації від респондентів

I квартал 2015

II квартал 2017

Завдяки запровадженню веб-технологій при отриманні інформації від респондентів вдалося перейти до нового формату звіту за результатами опитування підприємств у цілому по Україні та зосередитись на створенні нових продуктів

Із 2016 року до Департаменту статистики та звітності передано функцію опитування банків

Основні принципи в опитуванні банків

- ✓ Базуються на методиці опитувань ЄЦБ
- ✓ Вибіркова сукупність банків не менше 90% активів банківської системи
- ✓ Вибірка банків здійснюється раз на рік і є незмінною впродовж звітного року
- ✓ Залучаються лише ті банки, які не віднесено до категорії неплатоспроможних, не перебувають у процесі ліквідації та до яких не призначено тимчасову адміністрацію
- ✓ Інформація щодо окремого банку, отримана в ході опитування, є конфіденційною і використовується виключно в системі НБУ
- ✓ Участь на добровільних засадах
- ✓ Опитування за допомогою анкети через веб-сайт НБУ
- ✓ Залучення відбувається через надсилання листів
- ✓ Періодичність – 1 раз на квартал

Зміст опитування банків

Питання стосуються:

- ✓ макроекономічних очікувань банків
- ✓ зміни кредитних стандартів та факторів цих змін
- ✓ попиту на кредити та факторів його змін
- ✓ рівня ухвалення кредитних заявок
- ✓ оцінки ризиків у банківській діяльності

Питання задаються окремо за видами кредитів:

- ✓ для суб'єктів господарювання (малим та середнім, великим підприємствам; короткострокові та довгострокові; в національній валюті та в іноземній валюті)
- ✓ для фізичних осіб (споживчі та іпотечні кредити)

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Із липня 2014 року впроваджено опитування фінансових аналітиків щодо макроекономічних очікувань

Респонденти:	найбільш відомі фінансові аналітики (професійні прогнозисти) провідних вітчизняних і зарубіжних фінансових інституцій
Періодичність:	щомісяця
Форма опитування:	<ul style="list-style-type: none">✓ до серпня 2015 року включно – електронна пошта (анкета у форматі Excel),✓ вересень – жовтень 2015 року – електронна пошта (анкета у форматі Excel) + веб-опитування,✓ листопад 2015 року – веб-опитування
Питання стосуються:	<ul style="list-style-type: none">✓ макроекономічних очікувань (ВВП, ІСЦ, обмінного курсу, номінальної середньої з/п, поточного рахунку платіжного балансу, рівня валових міжнародних резервів)✓ очікувань щодо майбутньої монетарної політики НБУ
Горизонт опитувань:	<ul style="list-style-type: none">✓ поточний рік✓ 12 місяців✓ 3 роки✓ з травня 2015 року додано запитання щодо ІСЦ протягом наступних 3-х місяців
Принципи проведення опитування:	<ul style="list-style-type: none">✓ добровільна участь✓ аналіз усієї сукупності опитаних аналітиків✓ зворотний зв'язок✓ індивідуальна робота з респондентами

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

IV

Плани на майбутнє

НБУ має амбітні плани щодо опитувань на майбутнє

Теперішній час

**II квартал
2017 року**

**Запровадження
регулярних
зустрічей із
респондентами**

Плани на майбутнє

2018 рік

**Запровадження
додаткових
щомісячних
опитувань з ділових
очікувань**

2020 рік

**Проведення
міжнародного
заходу щодо
опитування
підприємств в
Україні**

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

V

Додатки

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Приклади деяких опитувань, що проводять центральні банки світу

Країна	Види опитувань	Хто проводить опитування
Італія	ділові очікування підприємств тенденції ринку нерухомості опитування підприємств щодо інфляційних очікувань та зміни ВВП стандарті банківського кредитування	Банк Італії
	опитування домогосподарств щодо доходів і добробуту	соціологічна компанія збирає дані, Банк Італії аналізує і публікує результати
Польща	ділові очікування підприємств тенденції ринку нерухомості стандарті банківського кредитування	Національний банк Польщі
	споживча впевненість домогосподарств	статистичний офіс Польщі збирає дані, інфляційні очікування розраховує й аналізує НБП
Канада	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування	Банк Канади
Бельгія	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування	Національний банк Бельгії
	споживча впевненість домогосподарств	опитування проводить сторонній колцентр, аналізує й публікує результати - НББ
Великобританія	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування опитування професійних прогнозистів опитування банків та інших фінансових інститутів щодо системних ризиків опитування зовнішніх економістів щодо монетарної політики опитування відділу грошового ринку щодо зв'язків на ринку щорічне опитування щодо фінансів домогосподарств опитування домогосподарств щодо інфляційних очікувань	Банк Англії
		соціологічна компанія збирає дані, Банк Англії - аналізує й публікує результати
Вірменія	ділові очікування підприємств очікування домогосподарств стандарті банківського кредитування очікування фінансового сектору інфляційні очікування збір мікроданих опитування щодо грошових трансфертів (для платіжного балансу)	Банк Вірменії
Білорусь	ділові очікування підприємств	Національний банк Білорусі
Швейцарія	ділові й інфляційні очікування підприємств	Банк Швейцарії
Німеччина	ділові очікування підприємств	Бундесбанк
Казахстан	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування	Центральний банк Казахстану
Чехія	опитування професійних прогнозистів стандарті банківського кредитування	Банк Чехії
Франція	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування	Банк Франції
Швеція	ділові очікування підприємств	Банк Швеції
Австрія	опитування щодо прямих іноземних інвестицій (для платіжного балансу)	Банк Австрії
Японія	ділові очікування підприємств	Банк Японії
Туреччина	ділові очікування підприємств стандарті банківського кредитування	Банк Туреччини
Словаччина	стандарті банківського кредитування	Банк Словаччини
Угорщина	опитування щодо прямих іноземних інвестицій (для платіжного балансу)	Банк Угорщини
Австралія	опитування професійних прогнозистів ділові очікування підприємств	Банк Австралії
Росія	ділові очікування підприємств	Центральний банк Росії

Також опитування проводять Федеральні резервні банки ФРС США (кожен у своєму регіоні), Ізраїль, Швейцарія, Нова Зеландія, Індія, а також центробанки інших країн